

تبیین الگوی نهاده‌سازی حقوق ورزشی مبتنی بر مسئولیت مدنی باشگاه‌های ورزشی

عمر محمدی^۱کوروش ویسی^۲مظفر یکتایار^۳

10.22034/ssys.2022.2241.2606

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۱۱/۲۴

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۱/۲/۱۹

این پژوهش با هدف تبیین الگوی نهاده‌سازی حقوق ورزشی مبتنی بر مسئولیت مدنی باشگاه‌های ورزشی انجام شده است. پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر ماهیت میدانی است. جامعه آماری پژوهش شامل مدیران و مربیان باشگاه‌های ورزشی است. ۳۸۵ نفر به عنوان نمونه انتخاب شدند. ابزار پژوهش شامل پرسش‌نامه محقق‌ساخته در دو بخش مشخصات توصیفی و سؤالات تخصصی بود. در قسمت تحلیل داده‌ها از روش مدل‌سازی معادلات ساختاری با رویکرد حداقل مربعات جزئی استفاده و از نرم‌افزار پی‌ال‌اس، برای بررسی همه‌جانبه مدل مفهومی پژوهش بهره گرفته شد. یافته‌های تحقیق نشان داد محیط حقوقی باشگاه‌داری با ضریب مسیر ۰/۸۲۰ بر نظام حقوقی، نظام حقوقی با ضریب مسیر ۰/۸۲۹ بر مدیریت حقوقی باشگاه‌داری، مدیریت حقوقی باشگاه‌داری با ضریب مسیر ۰/۵۴۶ بر توسعه حقوقی باشگاه‌داری تأثیر مثبت و معناداری دارند. بر اساس یافته‌ها می‌توان اذعان کرد که مهم‌ترین پیامدها نهاده‌شدن حقوقی و مسئولیت مدنی در باشگاه‌های ورزشی شامل رعایت واقعی عدالت در برخورد با باشگاه‌های ورزشی متخلف، پاسخگوسازی باشگاه‌های ورزشی به شکایات مشتریان، توجه به معیارهای قانون‌مداری و مسئولیت‌پذیری در تدوین برنامه مدیریت و بازاریابی باشگاه، قرار گرفتن مسائل حقوقی در اولویت‌های تصمیم‌گیری و نظارت مدیریت باشگاه‌های ورزشی است که سبب کاهش آسیب‌های ناشی از چالش‌های حقوقی در باشگاه‌های ورزشی خواهد شد. لذا پیشنهاد می‌شود با استفاده از تقویت ساز و کارهای نظارتی و تأکید بر شفافیت مالی در باشگاه داری ورزشی و ارتقای شفافیت قوانین برای مشتریان کنترل امور حقوقی مرتبط باشگاه‌داری را بهبود بخشید.

واژگان کلیدی: نهاده‌سازی، حقوق ورزشی، مسئولیت مدنی و باشگاه‌های ورزشی.

^۱ دانشجوی دکتری مدیریت راهبری، واحد سنندج، دانشگاه آزاد اسلامی، سنندج، ایران^۲ استادیار، مدیریت ورزشی، واحد سنندج، دانشگاه آزاد اسلامی، سنندج، ایران (نویسنده مسئول)

E-mail: Koroshveisi@yahoo.com

^۳ دانشیار، مدیریت ورزشی، واحد سنندج، دانشگاه آزاد اسلامی، سنندج، ایران

مقدمه

مدیران، مربیان و دست‌اندرکاران مجموعه‌ها و رویدادهای ورزشی در برابر کنترل، پیشگیری و ممانعت از بروز حوادث و اتفاقات در ورزش نیز مسئول بوده و موظف‌اند محیطی امن و عاری از هرگونه خطر و پیشامدی را ایجاد کنند که در آن همگان بتوانند به دور از صدمات به فعالیت‌های ورزشی بپردازند (کاشف و شیدایی، ۱۳۸۹). لذا یکی از ارکان اساسی توسعه ورزشی هر کشور، توسعه نظام حقوقی آن است (شعبانی‌مقدم و همکاران، ۱۳۹۵). حقوق ورزشی به عنوان یکی از گرایش‌های دانش حقوق برای مطالعه و بررسی جوانب حقوقی ورزش ایجاد شده است (جانسون و هوی^۱، ۲۰۱۱). حقوق ورزشی مجموعه‌ای از قوانین، مقررات، هنجارها و اصولی است که چهارچوب معین و دستورالعمل مشخصی بر روابط افراد (مربیان، داوران، تماشاچیان، ورزشکاران، مدیران و سایر افراد) در محیط‌های ورزشی، تمرینات و به‌ویژه مسابقات با هدف برقراری عدالت، ایجاد نظم، پیشگیری از بروز حوادث و حاکمیت قانون به‌وجود می‌آورد (باگت و مک‌فارلن^۲، ۲۰۰۳). ورزش و فعالیت‌های ورزشی، از آغاز حیات بشری، همواره همراه و همزاد انسان بوده است (جلیلیان و رومیانی، ۱۳۹۷). ورزش با وقایعی ممکن است همراه باشد. موضوع وقایع نیز ممکن است سلامتی، جان، اموال، حیثیت و شرافت و سایر حقوق قانونی اشخاص باشد که در محدوده ورزش به نحوی حضور دارند (آقای‌نیا، ۱۳۹۳). افراد در مقابل وقایع مسئول هستند. وقتی از واژه "مسئولیت" نام می‌بریم، منظور رفتاری است که شخص برای جبران خسارت به دیگران پیدا می‌کند. بطور کلی، زمانی که شخص ناگزیر از جبران خسارت دیگری باشد، گفته می‌شود که در برابر وی مسئولیت مدنی دارد (کاتوزیان، ۱۳۹۴). به طور کلی، هر ادعایی می‌تواند در مورد ورود خسارت به شخص در طی یک فعالیت ورزشی در قالب مسئولیت مدنی مطرح شود، مشروط به این که زیان‌دیده بتواند ورود این زیان و رابطه سبب میان فعل یا ترک فعل زیان رساننده را اثبات نماید. به هر حال باید پذیرفت که هر کدام از عوامل دخیل در عرصه ورزش، وظایف خاصی دارند که تخطی از آنان، مسئولیت‌هایی را برایشان به دنبال دارد (رضایی‌نژاد و رضایی‌نژاد، ۱۳۹۵). در عصر حاضر ورزش از جمله مسائل اساسی زندگی بشر می‌باشد (نادریان و رهبری، ۱۳۹۳)، که به ابزاری محوری در تربیت نسل جوان و عاملی مؤثر برای سلامتی تبدیل شده و به عنوان یکی از راه‌های مؤثر تربیتی-اخلاقی و یک پدیده اجتماعی به طور قابل ملاحظه‌ای در سراسر جهان گسترش یافته است (فیض، ۱۳۹۷)؛ از این رو، از آن به عنوان یکی از ضروریات زندگی یاد می‌شود (ویکر و بریو^۳، ۲۰۱۴). بدون شک، محیط‌های مربوط به فعالیت‌های ورزشی از آسیب‌ها و حوادث غیرقابل پیش‌بینی مصون نمی‌باشد. یکی از این محیط‌ها، باشگاه‌های ورزشی هستند. باشگاه ورزشی به سالن‌های ورزشی گفته می‌شود که افراد باهدف‌هایی همچون رسیدن به تناسب بدنی، کم کردن وزن اضافی یا پس از یک عمل جراحی تلاش برای برگرداندن عضلات آسیب‌دیده به حالت طبیعی یا صرفاً گذران اوقات فراغت همراه با انجام فعالیت منظم جسمانی

¹Jonson & Hoye

² Baggott & Macfarlane

³Wicker & Breue

تبیین الگوی نهادینه سازی حقوق ورزشی مبتنی بر مسئولیت مدنی باشگاه های ورزشی

بدان جا می روند (ویکی پدیا). ناآگاهی و بی توجهی ورزشکاران باعث افزایش حوادث و آسیب ها در حین فعالیت های ورزشی می شود. از این رو اندیشمندان حقوقی به فکر ایجاد رشته ای به نام «حقوق ورزشی» افتادند تا با تأکید بر قوانین ورزشی بتوانند از میزان آسیب ها و مسئولیت های ناشی از آن برای ورزشکاران در محیط های ورزشی بکاهند (حسینی و اسحاقی، ۱۳۹۴). قوانین ورزشی هم به قواعد بازی ها اختصاص دارد و هم قوانینی که مقرراتی خاصی را بر بازیکنان تحمیل می کند و هدف از آن تأمین ایمنی و رعایت اخلاق و پرهیز از خشونت در بازی های ورزشی است (فیض، ۱۳۹۷). ورزشکاران در روابط بین خود نیز باید از یکدیگر مراقبت نمایند و تا حد امکان از وسایل مجاز همان ورزش خاص استفاده نمایند و در مقررات هر ورزش، ماهیت و مشخصات وسایل مورد استفاده بدرستی مشخص شده است. بعضی از مواقع اتفاق افتاده که حرکت ورزشی انجام شده بر طبق مقررات بوده، ولی وسیله مورد استفاده مجاز نبوده که در این صورت شخص استفاده کننده مسئول خواهد بود (آقایی نیا، ۱۳۹۳). مسئولیت به معنای چیزی است که انسان عهده دار و مسئول آن است (کاشف و شیدایی، ۱۳۸۹). از نظر حقوقی، مسئولیت، التزام شخص به پاسخگویی اعمال و رفتار زیانبارش در قبال مردم تعریف شده و مسئول کسی است که تعهدی در قبال دیگری به عهده دارد که اگر از ادای آن سرباز زند، از او بازخواست می شود. بنابراین مسئولیت همواره با التزام همراه است (اردبیلی، ۱۳۹۲) و شامل دو نوع مسئولیت مدنی و کیفری می باشد که در تحقیق حاضر مسئولیت مدنی مدنظر می باشد. مسئولیت مدنی در جهت حمایت از حقوق اشخاص در زندگی اجتماعی ایجاد شده است. ورزش نیز به عنوان بعد مهمی از زندگی اجتماعی پر از ریسک و مسئولیت است. البته رابطه ورزشکاران با باشگاه ها و ترتیب دهندگان مسابقه های ورزشی مبتنی بر قراردادی است که در این زمینه بسته می شود. ویژگی این قرارداد در پذیرش خطرهای ناشی از آن ورزش و مسابقه هاست (یوسفی صادق لو و نصیر، ۱۳۹۷). مسئولیت مدنی یا به موجب قرارداد یا خارج از قرارداد است. در مسئولیت قراردادی به علت عدم اجرای تعهدات و عدم وفای به عهدی که ناشی از قرارداد فی مابین است یعنی فردی که به تعهدات خود عمل نمی نماید و به این طریق باعث ضرر به غیر می گردد، مکلف است از عهده خساراتی که در این رهگذر حاصل گردیده برآمده و ضامن است (کاتوزیان، ۱۳۸۸). در فعالیت های ورزشی میزان خطر و حادثه در هر رشته متفاوت است؛ اما چنانچه حادثه ای که رخ می دهد متعارف و قانونی باشد، نمی توان مسوولیت مدنی را متوجه متصدیان اماکن ورزشی دانست. معیار حائز اهمیت این است که متصدیان اماکن ورزشی کلیه موارد ایمنی را رعایت نموده باشند (رستمیان، ۱۳۹۱).

از جمله تحقیقات مرتبط می توان به پژوهش فیهیمی (۱۳۹۰) و دیگر پژوهشگران اشاره نمود. فیهیمی (۱۳۹۰) طی انجام مطالعه ای با عنوان «مسئولیت مدنی و انتظامی باشگاه ها و مؤسسات ورزشی در حقوق ایران و کشورهای اروپایی» بیان کرد که باشگاه های ورزشی مانند سایر اشخاص حقوقی دارای حقوق و تکالیفی بوده که عدم انجام این حقوق و تکالیف - اعم از قراردادی یا قانونی - ممکن است حسب مورد موجب مسئولیت مدنی باشگاه ها گردد. املشی (۱۳۹۲) در تحقیق خود با عنوان «وضعیت حقوق (مسئولیت مدنی) ورزشی در ایران» با تأکید بر رشته ورزشی فوتبال، ضمن تأکید بر بازنگری در قوانین و به دنبال آن اجرای دقیق قانون، بیان داشته که عد آگاهی از مسئولیت توسط همه

کسانی که به نوعی با فوتبال مرتبط هستند، سبب شده تا هر سال آمار تخلفات و عدول از قوانین، بالا برود. شعبانی مقدم و همکاران (۱۳۹۵) پژوهشی با عنوان «شناسایی و اولویت‌بندی موانع و راهکارهای توسعه حقوق ورزشی در ایران» انجام دادند و در بخش موانع، اصلی‌ترین ابعاد را به ترتیب موانع علمی-آموزشی، موانع قانونی-حقوقی و موانع نیروی انسانی و در بخش راهکارها، اصلی‌ترین راهکارهای توسعه حقوق ورزشی را به ترتیب راهکار نیروی انسانی، راهکار علمی-آموزشی و راهکار قانونی-حقوقی برشمردند. جوانی و زبیدی^۱ (۲۰۱۶) تحقیقی با عنوان «مسئولیت مدنی برای حوادث ورزشی» انجام دادند. آن‌ها بر ضرورت رسیدن به تعادل واقعی و مؤثر بین مبنای ایجاد مسئولیت و محدودیت‌هایی که از آن جلوگیری می‌کند را تأکید کردند. کلف^۲ (۲۰۱۶) تحقیقی با عنوان «مسئولیت باشگاه‌های فوتبال برای سوءرفتار طرفداران؛ مطالعه تأثیر متقابل بین مقررات انضباطی سازمان‌های ورزشی و قانون مدنی» انجام داد و بر روی تعامل بین مقررات انضباطی انجمن‌های ملی فوتبال بین‌المللی در رابطه با مسئولیت باشگاه‌ها برای سوءرفتار طرفداران و قانون مدنی متمرکز شد و راهکارهایی را نیز ارائه کرد. تانر^۳ (۲۰۲۰) تحقیقی با عنوان «محدوده و محدودیت‌های حقوق ورزش در قوانین ترکیه» انجام داد و بیان کرد که فعالیت‌های ورزشی یک فعالیت ضروری در زندگی افراد است و باید از بین حقوق اساسی و آزادی‌های محافظت‌شده توسط نظام قانونی پذیرفته شود. به طور کلی تحقیقات انجام شده نقش مسئولیت مدنی در باشگاه‌های ورزشی را غیرقابل انکار توصیف نمودند و معتقدند که نظام حقوقی در این زمینه باید تقویت گردد و بیشتر به این جنبه از حقوق ورزشی در ورزش پرداخته شود.

از نظر حقوقی، کلیه افرادی که اقدام به عقد قراردادی می‌کنند یا وظیفه‌ای را برعهده می‌گیرند، در برابر حسن اجرای آن مسئول‌اند. با توجه به این تعریف، عده کثیری در ورزش می‌توانند در محدوده مسئولیت‌های قانونی و حقوقی قرار گیرند و در برابر حوادث و اتفاقاتی که رخ می‌دهد، در مقابل قانون پاسخگو باشند (پورانزلی و کاشف، ۱۳۹۴). حوادث و اتفاقات ورزشی به لحاظ توسعه آن در میان اقشار مختلف جامعه بسیار فراوان بوده و نظام‌های حقوقی کشور را درگیر خود نموده است. با توجه به خطرات و حوادث ناشی از ورزش و قراردادهای منعقد در سطح جامعه ورزشی و بین‌المللی می‌طلبید که برخورد حقوقی مناسب با حوادث و دعاوی حقوقی ورزش صورت پذیرد (نادریان، ۱۳۹۳). بنابراین با توجه به این که حادثه از ورزش اصولاً تفکیک‌ناپذیر و غیرقابل اجتناب است و همچنین کثرت حوادث ورزشی، ضرورت اطلاع از قواعد حقوقی به منظور اتخاذ تدابیر لازم برای جلوگیری از وقوع حادثه و یا براءت از مسئولیت در صورت تحقق آن، برای همه اهالی ورزش به نحو ملموسی احساس می‌شود (فیض، ۱۳۹۶ توسعه حقوق ورزشی و نهادهای سازی آن در جامعه ورزشی کشور از مسائل مهم و قابل توجه دنیای ورزش کشور محسوب می‌گردد. منظور از نهادهای سازی در این تحقیق توسعه، استقرار و درونی کردن ارزشمندی همه ابعاد حقوق

¹ Jawani & Zubaidi

² Kleef

³ Taner

تبیین الگوی نهاده سازی حقوق ورزشی مبتنی بر مسئولیت مدنی باشگاه های ورزشی

ورزشی مبتنی بر مسئولیت مدنی ورزشکاران در عمق باشگاه های ورزشی جامعه است. مرور مطالعات پیشین نیز نشان از تعداد معدود تحقیقات داخلی انجام گرفته در مورد مسائل حقوقی در ورزش داشت که ضرورت انجام پژوهش هایی از این قبیل را ملموس می سازد. همچنین ورزش از جمله اموری است که در عرصه جهان مطرح بوده و اشخاص حقوقی و حقیقی مختلفی به صورت مستقیم و غیرمستقیم با آن در ارتباط هستند؛ به گونه ای که برای مدیریت و ساماندهی فعالیت های ورزشی، چه در سطح حرفه ای و چه در سطح آماتوری، وزارتخانه ها، ادارات و نهادهای ورزشی بسیاری تأسیس شده است. بالطبع این اهمیت ورزش و گرایش مردم به آن و همچنین حرفه و صنعت تلقی شدن فعالیت های ورزشی و درآمدهای کلانی که به اشکال گوناگون از آن حاصل می شود، در عمل سبب ارتکاب جرائمی از سوی اشخاص حقوقی و حقیقی مرتبط با آن می شود (کریمی خانقاه، ۱۳۹۶). این مهم خود نیاز به شناخت کافی مسائل حقوقی و مدنی در حیطه ورزش و داشتن قوانین مربوط و مطلوب و نیروی متخصص و حقوقدان دارد که متأسفانه، این امر در جامعه ما در سطح بسیار ضعیفی قرار دارد. از این رو، انجام بررسی های علمی، کنکاش ها و تلاش جهت بسط مفاهیم و ریشه ای کردن حقوق ورزشی مبتنی بر مسئولیت مدنی در کشور ایران از ملزومات برای جامعه ورزش کشور می باشد. در حقیقت، پرورش متخصصان آگاه به مسائل روز و دارا بودن گواهینامه کار نیازمند داشتن ساختارهای مناسب و روزآمد در نظام آموزش عالی و دانشگاه است. رشته تحصیلی حقوق ورزشی با ساختار خاص و مستقل در حقیقت افرادی را تربیت می کند که پس از فراغت از تحصیل در بخش های مختلف سازمان ها و باشگاه های ورزشی موضوعات و مسائل مربوط به حوزه حقوق ورزشی را حل و فصل می نمایند (نادریان و همکاران، ۱۳۹۶)؛ اما نبود این گرایش در مقاطع تحصیلات تکمیلی ما از دیگر موانع مهم کند شدن روند نهاده سازی حقوق ورزشی در کشور به شمار می رود و ضرورت پرداختن به پژوهش در این زمینه را روشن تر می سازد. از دیگر سو، در کشور ایران با توجه به اینکه نگرش افراد جامعه و اشخاص حکومتی هدف گذاری جهت کسب مقام های ورزشی در سطح جهانی و ارتقای رتبه در المپیک می باشد، به تبع آن ورزش حرفه ای و تأسیس باشگاه ها و مجموعه های ورزشی حرفه ای در رشته های مختلف رو به گسترش هستند. اما راجع به اینکه ورزش یک پدیده حادثه خیز است و فعالیت های ورزشی چه در سطح همگانی و تفریحی و چه در سطح حرفه ای که نیازمند اماکن مجهز به تأسیسات استاندارد علمی و قانونی است، نه قانونی موجود است و نه به این موضوع پرداخته شده است (رستمیان، ۱۳۹۱). لذا فقدان جایگاه حقوقی به شکل همه جانبه در امر ورزش کشور مشاهده می شود و ضرورت توجه به این حیطه بیش از پیش احساس می شود. بنابراین با توجه به اهمیت جایگاه حقوق ورزشی و مسئولیت مدنی ورزشکاران در کشور و موارد یاد شده در متن و همچنین بررسی پیشینه تحقیق، پژوهش حاضر با هدف طراحی مدل نهاده سازی حقوق ورزشی مبتنی بر مسئولیت مدنی باشگاه های ورزشی ایران انجام شد.

روش شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر ماهیت توصیفی-همبستگی بود که به شکل میدانی انجام گرفته است. جامعه آماری پژوهش شامل مدیران و مربیان باشگاه های ورزشی بدنسازی و تناسب اندام است. از آن

جا که تعداد دقیقی در دسترس نبود ۳۸۵ نفر به عنوان نمونه بر مبنای جامعه نامحدود انتخاب شدند که پرسشنامه‌ها بین آنها توزیع گردید. در نهایت ۳۱۸ پرسشنامه‌ای که به‌طور کامل تکمیل شده بودند، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. روش نمونه‌گیری به‌صورت در دسترس بود. ابزار پژوهش شامل پرسشنامه محقق‌ساخته در دو بخش مشخصات توصیفی و سؤالات تخصصی بود. پرسشنامه نهایی با روش لیکرت و با ارزشگذاری پنج گزینه‌ای تهیه گردید. روایی صوری و محتوایی آن توسط ۱۷ نفر از متخصصان بررسی و پایایی پرسشنامه نیز با روش آلفای کرونباخ تأیید شد. علاوه بر این، پرسشنامه با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی مرتبه اول و دوم بررسی و تأیید گردید. در قسمت تحلیل داده‌ها از روش مدل‌سازی معادلات ساختاری با رویکرد حداقل مربعات جزئی استفاده و از نرم افزار پی‌ال‌اس، برای بررسی همه جانبه مدل مفهومی پژوهش بهره گرفته شد.

یافته‌های پژوهش

ابتدا نمونه‌های مورد مطالعه از نظر جمعیت‌شناسی مورد ارزیابی قرار گرفت. نتایج نشان داد که بیشترین فراوانی با تعداد ۱۹۱ نفر (۶۰/۱ درصد نمونه) را پاسخ‌دهندگان مرد و بقیه را بانوان تشکیل می‌دادند. با توجه به این‌که افراد با سن‌های مختلف به این پرسشنامه پاسخ دادند، همگی در ۵ گروه سنی تقسیم‌بندی شدند که فراوانی و درصد فراوانی هر یک از گروه‌های سنی به قرار زیر است:

بیشترین فراوانی مربوط به گروه سنی ۲۱ تا ۳۵ سال، با فراوانی ۹۸ نفر، ۳۰/۸ درصد افراد نمونه را تشکیل می‌دادند و گروه‌های سنی کمتر از ۲۵ سال با فراوانی ۵۳ نفر، ۱۶/۶ درصد نمونه آماری را به خود اختصاص می‌دادند. بیشترین فراوانی با تعداد ۱۲۹ نفر که ۴۰/۶ درصد نمونه را تشکیل می‌دهد، گروه تحصیلی کارشناسی و کمترین فراوانی مربوط به گروه تحصیلی دکتری با فراوانی ۳۹ نفر می‌باشد که ۱۲/۲ درصد نمونه آماری را تشکیل می‌دهد. بیشترین فراوانی با تعداد ۱۷۱ نفر که ۵۳/۸ درصد نمونه را تشکیل می‌دهد، پاسخ‌دهندگان با تحصیلات غیر تربیت بدنی بوده‌اند و بقیه دارای تحصیلات تربیت بدنی می‌باشند. بیشترین فراوانی مربوط به سابقه فعالیت ۱ تا ۵ سال با فراوانی ۱۰۸ نفر، ۳۳/۹ درصد افراد نمونه را تشکیل داده است و سابقه خدمت بیشتر از ۱۰ سال با ۲۹ نفر، ۱۲/۳ درصد کمترین فراوانی را به خود اختصاص داده‌اند.

جدول ۱: نتایج مربوط به تحلیل‌های روایی و پایایی تحلیل عاملی مرتبه دوم

مؤلفه	تعداد سؤالات	میانگین واریانس	پایایی مرکب	Rho	آلفای کرونباخ
زمینه حقوقی و مسئولیت مدنی ورزش	۹	۰/۷۲۱	۰/۹۵۹	۰/۹۵۲	۰/۹۵۱
مفروضات حقوقی و مسئولیت مدنی در ورزش	۷	۰/۷۶۹	۰/۹۵۹	۰/۹۵۰	۰/۹۵۰
ملاحظات و الزامات حقوقی و مسئولیت مدنی در ورزش	۷	۰/۷۸۹	۰/۹۶۳	۰/۹۵۶	۰/۹۵۵
چالش‌ها و مسائل حقوقی و مسئولیت مدنی در ورزش	۸	۰/۸۰۲	۰/۹۵۳	۰/۹۳۸	۰/۹۳۸
ارکان حقوقی ورزش و باشگاه‌داری	۱۰	۰/۷۵۶	۰/۹۶۹	۰/۹۶۵	۰/۹۶۴

تبیین الگوی نهاده سازى حقوق ورزشى مبتنى بر مسئولیت مدنى باشگاه هاى ورزشى

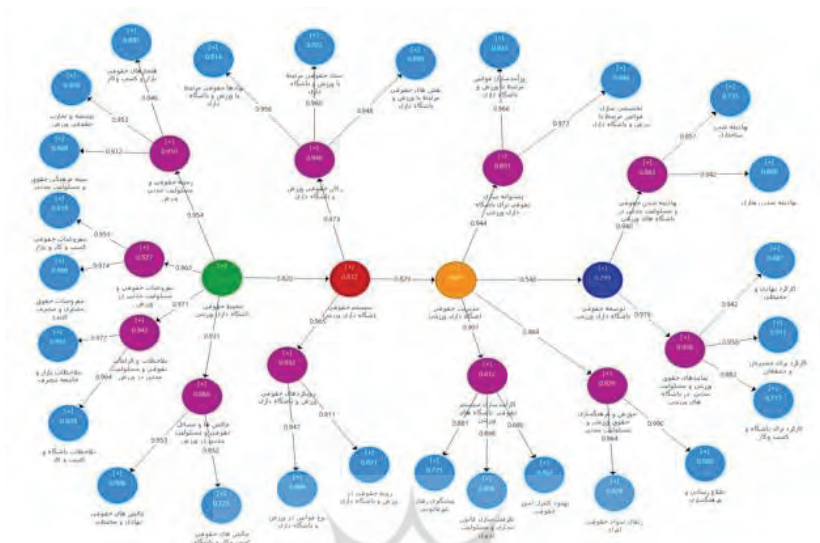
۰/۹۴۱	۰/۹۴۲	۰/۹۵۰	۰/۶۸۰	۹	رویکردهاى حقوقى ورزش و باشگاهدارى
۰/۹۵۲	۰/۹۵۴	۰/۹۵۷	۰/۶۶۷	۸	پشتوانه سازى حقوقى براى باشگاهدارى ورزشى
۰/۹۶۷	۰/۹۶۸	۰/۹۷۲	۰/۷۹۳	۹	آموزش و فرهنگسازى حقوق ورزشى و مسئولیت مدنى
۰/۸۸۳	۰/۹۰۲	۰/۹۰۴	۰/۵۰۷	۱۰	کارآمدسازى نظام حقوقى باشگاههاى ورزشى
۰/۸۷۶	۰/۸۹۷	۰/۹۰۴	۰/۵۴۸	۸	نهاده شدن حقوقى و مسئولیت مدنى در باشگاههاى ورزشى
۰/۹۵۰	۰/۹۵۱	۰/۹۵۷	۰/۶۶۷	۱۱	پیامدهاى حقوق ورزشى و مسئولیت مدنى در باشگاههاى ورزشى

بررسى جدول فوق نشان مى دهد که شاخص هاى مورد نظر در پژوهش حاضر از اعتبار بالایی برخوردار هستند؛ بدین صورت که آلفای کرونباخ بالاتر از ۰/۷؛ شاخص Rho بالاتر از ۰/۷، پایایی مرکب بالاتر از ۰/۸ و میانگین واریانس بیشتر از ۰/۵ می باشد. بنابراین در ادامه با اطمینان کامل می توان به گزارش نتایج مربوط به مدل نهایی پژوهش پرداخت.

جدول ۲: نتایج مربوط به تحلیل های روائی و پایایی مدل نهایی تحقیق

مؤلفه	تعداد سؤالات	میانگین واریانس	پایایی مرکب	Rho	آلفای کرونباخ
محیط حقوقى باشگاهدارى ورزشى	۳۱	۰/۶۷۲	۰/۹۸۴	۰/۹۸۴	۰/۹۸۴
نظام حقوقى باشگاهدارى ورزشى	۱۹	۰/۶۷۸	۰/۹۷۵	۰/۹۷۳	۰/۹۷۳
مدیریت حقوقى باشگاهدارى ورزشى	۲۷	۰/۵۹۷	۰/۹۷۴	۰/۹۷۹	۰/۹۷۱
توسعه حقوقى باشگاهدارى ورزشى	۱۹	۰/۵۷۵	۰/۹۶۱	۰/۹۶۲	۰/۹۵۶

بررسى شاخص هاى مدل نهایی پژوهش نیز نشان از از اعتبار بالای مدل دارد. در نتیجه با توجه به تأیید مدل به گزارش نتایج تحلیل مسیر در قالب مدل تحقیق می پردازیم.

شکل ۱: تحلیل مسیر مدل ساختاری پژوهش

جدول ۳: مقادیر ضریب مسیر و آماره t فرضیه‌های مرتبط با مسیرهای مدل تحقیق

نتیجه	معناداری	آماره t	ضریب مسیر	رابطه
تأیید	۰/۰۰۱	۲۹/۱۳۶	۰/۸۲۰	← نظام حقوقی باشگاه‌داری
تأیید	۰/۰۰۱	۳۰/۱۹۹	۰/۸۲۹	← مدیریت حقوقی باشگاه-داری
تأیید	۰/۰۰۱	۱۰/۸۵۹	۰/۵۴۶	← توسعه حقوقی باشگاه‌داری

با توجه به الگوی تفسیری در مدل سازی معادلات ساختاری و از آنجایی که مقدار آماره t مربوط تمامی مسیرها از $1/96$ بزرگتر باشد می توان گفت که مسیر مربوطه در سطح ۹۵ درصد معنی دار می باشند. بنابراین، تمامی فرضیه های مورد بررسی در تحقیق حاضر تأیید می گردد.

جدول ۴: مقادیر شاخص‌های برآزش برای متغیرهای مدل تحقیق

متغیر	Q2	R2	SRMR
نظام حقوقی باشگاه‌داری ورزشی	۰/۴۱۸	۰/۶۷۲	۰/۰۸۵
مدیریت حقوقی باشگاه‌داری ورزشی	۰/۳۸۲	۰/۶۷۸	
توسعه حقوقی باشگاه‌داری ورزشی	۰/۱۵۶	۰/۲۹۹	

با توجه به اطلاعات جدول ۴ مقادیر به دست آمده برای شاخص Q^2 در محدوده متوسط تا قوی می باشد. همچنین مقادیر R^2 نیز در محدوده متوسط تا قوی قرار دارد و مقدار SRMR نیز کمتر از ۰/۱ می باشد که

تبیین الگوی نهاده سازى حقوق ورزشى مبتنى بر مسئولیت مدنى باشگاه هاى ورزشى

نشان دهنده کیفیت مناسب مدل آزمون شده است. تصویر مدل آزمون شده تحقیق به همراه ضریب مسیر به دست آمده و نیز شاخص روایی افتراقی و شاخص های نیکویی برازش برای تمامی مسیرهای مدل در قالب شکل ۱، مشخص گردیده است.

بحث و نتیجه گیری

این پژوهش با هدف شناسایی عوامل مؤثر بر نهاده سازى حقوق ورزشى مبتنى بر مسئولیت مدنى باشگاه هاى ورزشى انجام شد. تم بسترها و زمینه ها (محیط حقوقى باشگاه داری ورزشى) شامل منظرهای زمینه حقوقی و مسئولیت مدنى ورزش، مفروضات حقوقی و مسئولیت مدنى در ورزش، ملاحظات و الزامات حقوقی، مسئولیت مدنى در ورزش و چالش ها و مسائل حقوقی و مسئولیت مدنى در ورزش است. زمینه حقوقی و مسئولیت مدنى ورزش شامل ابعاد زمینه فرهنگی حقوق و مسئولیت مدنى ورزش، پیشینه و تجارب حقوقی ورزش و هنجارهای حقوقی بازار و کسب و کار است. مفروضات حقوقی و مسئولیت مدنى در ورزش مشتمل بر ابعاد مفروضات حقوقی کسب و کار و بازار ورزش و مفروضات حقوق مشتری و مصرف کننده می باشد. ملاحظات و الزامات حقوقی و مسئولیت مدنى در ورزش شامل ابعاد ملاحظات بازار و جامعه مصرف و ملاحظات باشگاه و کسب و کار است. این یافته ها با نتایج فهمی (۱۳۹۰)، شعبانی مقدم و همکاران (۱۳۹۵) همسوست. حقوق، علم گسترده ای است که شامل تمام ابعاد زندگی انسان می شود و بحث مسئولیت از اصلی ترین مباحث علم حقوق است که تمامی ابعاد زندگی انسان از جمله حوزه ورزش را در بر می گیرد که اشخاص زیادی در این عرصه فعالیت دارند. ورزش از حادثه تفکیک ناپذیر است و در صورت وقوع حادثه امکان ایراد خسارات برای تمامی اشخاص موضوع حقوق ورزش وجود دارد و همین موضوع موجب طرح انواع دعاوی مسئولیت، از جمله مسئولیت مدنى بر علیه عامل ورود زیان در مراجع قضایی می گردد که مسائل و نظریه هایی را در بر می گیرد. در واقع مسئولیت می خواهد با در برگرفتن تمامی ابعاد زندگی انسان عامل ورود زیان را مشخص نماید، حق زیان دیده را به او بازگرداند و بر این اساس هیچ ضرری جبران نشده باقی نماند (یوسفی صادق لو و نصیر، ۱۳۹۷).

تم ساختارها و سازوکارها (نظام حقوقی باشگاه داری ورزشى) مشتمل بر منظرهای ارکان حقوقی و رویکردهای حقوقی مرتبط با ورزش و باشگاه داری می باشد. ارکان حقوقی شامل ابعاد نهادها حقوقی، اسناد حقوقی و نقش های حقوقی مرتبط با ورزش و باشگاه داری است. رویکردهای حقوقی مشتمل بر ابعاد نوع قوانین و رویه حقوقی در ورزش و باشگاه داری می باشد. در فعالیت های ورزشی میزان خطر و حادثه در هر رشته متفاوت است؛ اما چنانچه حادثه ای که رخ می دهد متعارف و قانونی باشد، نمی توان مسوولیت مدنى را متوجه متصدیان اماکن ورزشی دانست. معیار حائز اهمیت این است که متصدیان اماکن ورزشی کلیه موارد ایمنی را رعایت نموده باشند (رستمیان، ۱۳۹۱). بنابراین در نظر گرفتن مسئولیت مدنى ورزشکاران و به دنبال آن مسائل حقوقی در ورزش، مسئله ای دقیق و نیازمند توجه است. رشد سریع و شگفت انگیز تیم های ورزشی، سرمایه گذاری های کلان در امر ورزش و نیز بروز مسائل و معضلات جدید در این عرصه، گاه و بگاه، دولت ها را در برخورد با مسائل پیش آمده در این عرصه دچار

سرگردانی نموده و دشواری‌هایی را در زمینه‌های مختلف موجب شده است. یکی از مباحث و مسائل پیچیده‌ای که به ویژه در سال‌های اخیر اندیشمندان و فرهیختگان حقوقی را به تکاپو در عرصه‌های علمی وا داشته است، انواع مسئولیت‌های فعالان در عرصه‌های ورزشی است (جلیلیان و رومیانی، ۱۳۹۷).

تم راهبردها و مداخلات (مدیریت حقوقی باشگاه‌داری ورزشی) شامل منظرهای پشتوانه‌سازی حقوقی برای باشگاه‌داری ورزشی، آموزش و فرهنگ‌سازی حقوق ورزشی و مسئولیت‌مدنی و کارآمدسازی نظام حقوقی باشگاه‌های ورزشی است. پشتوانه‌سازی حقوقی برای باشگاه‌داری ورزشی شامل ابعاد تخصصی‌سازی قوانین و روزآمدسازی قوانین مرتبط با ورزش و باشگاه‌داری است. آموزش و فرهنگ‌سازی حقوق ورزشی و مسئولیت‌مدنی مشتمل بر ابعاد ارتقای سواد حقوقی افراد و اطلاع‌رسانی و فرهنگ‌سازی قوانین مرتبط با ورزش و باشگاه‌داری می‌باشد. کارآمدسازی نظام حقوقی باشگاه‌های ورزشی شامل ابعاد ظرفیت‌سازی قانون‌مداری و مسئولیت‌پذیری، پیشگیری رفتار غیرقانونی و بهبود کنترل امور حقوقی قوانین مرتبط با ورزش و باشگاه‌داری است. این یافته‌ها با نتایج صوفی املشی (۱۳۹۲) جوانی و زبیدی^۱ (۲۰۱۶) کلف^۲ (۲۰۱۶) همسو بود. متأسفانه در کشور ما بهای چندی به مسائل حقوقی در حوزه ورزش و رسیدگی دقیق به مسئولیت‌های مدنی ورزشکاران داده نشده است. رشد ورزش تجاری و توسعه باشگاه‌های خصوصی، راه‌اندازی لیگ‌های معتبر ورزشی، قراردادهای مالی کلان با بازیکنان، مربیان و داوران، بروز حوادث ناشی از برنامه‌ها و فعالیت‌های ورزشی برای ورزشکاران و سایر نیروها و برگزاری مداوم مسابقات و عدم وجود نیروهای متخصص در حل مسائل و مشکلات ناشی از حوادث ورزشی نشان می‌دهد کشور در وضعیت مطلوبی قرار ندارد (مندعلی‌زاده و هنری، ۱۳۸۹) و توسعه حقوق ورزشی و نهادینه‌سازی آن در جامعه ورزشی کشور از مسائل مهم و قابل توجه دنیای ورزش کشور محسوب می‌شود. منظور از نهادینه‌سازی در این تحقیق توسعه، استقرار و درونی کردن ارزشمندی همه ابعاد حقوق ورزشی مبتنی بر مسئولیت مدنی ورزشکاران در عمق باشگاه‌های ورزشی جامعه است.

تم نتایج و کارکردها (توسعه حقوقی باشگاه‌داری ورزشی) مشتمل بر منظرهای نهادینه‌شدن حقوقی و مسئولیت مدنی و پیامدهای حقوق ورزشی و مسئولیت مدنی در باشگاه‌های ورزشی می‌باشد. نهادینه‌شدن حقوقی و مسئولیت مدنی در باشگاه‌های ورزشی مشتمل بر ابعاد نهادینه‌شدن ساختاری و نهادینه‌شدن رفتاری در باشگاه‌های ورزشی می‌باشد. پیامدهای حقوق ورزشی و مسئولیت مدنی در باشگاه‌های ورزشی شامل ابعاد کارکرد نهادی و محیطی، کارکرد برای مشتریان و ذینفعان و کارکرد برای باشگاه و کسب و کار است. این یافته‌ها با نتایج رستمیان (۱۳۹۱) همسوست. اهمیت مسائل حقوقی در جامعه ورزش به‌خصوص در وضعیت کنونی به خودی خود مبرهن است، چرا که حقوق ورزشی دارای اهداف بسیار مهمی همچون موارد زیر است: پیشگیری از تخلف‌ها و بروز حوادث ورزشی از طریق آگاهی دادن به فعالان عرصه ورزش در مورد پیامدهای حقوقی تخلف‌ها و حوادث ورزشی؛ اعمال و اجرای

¹ Jawani & Zubaidi

² Kleef

تبیین الگوی نهاده ساز حقوق ورزشی مبتنی بر مسئولیت مدنی باشگاه های ورزشی

حق بر پایه موازین حقوقی در مواردی که حادثه ورزشی حقی را ایجاد کرده است؛ کمک به برقراری و حفظ نظم و انضباط در فعالیت های ورزشی؛ تبیین قلمرو وظایف و اختیارات مربیان، معلمان و مدیران ورزشی از منظر حقوقی؛ ارائه راهکارهای حقوقی در مورد حوادث ورزشی پس از رخداد؛ کمک به فراهم شدن محیطی مناسب برای ورزش در جهت جلب هرچه بیشتر افراد جامعه به ورزش و ایجاد اعتماد در خانواده ها به طوری که این اعتماد عامل ترغیب و تشویق فرزندان شان به ورزش شود (آدلر^۱، ۲۰۱۱).

از آن جاکه یکی از مهم ترین راهبردهای توسعه حقوق ورزشی می تني بر مسئولیت مدنی در باشگاه ها مربوط به تخصصی سازی قوانین مرتبط با ورزش و باشگاه داری است، لذا پیشنهادهایی در این زمینه ارائه می شود:

۱. تعیین مصادیق مواد حقوقی برای باشگاه داری و صنعت خدمات ورزشی و تخصصی سازی قوانین مرتبط با باشگاه داری و صنعت خدمات ورزشی می تواند باعث ایجاد یک نظام تخصصی حقوقی برای ایجاد مسئولیت مدنی باشد. بنابراین در این راستا باید مرتبط با فلسفه باشگاه های ورزشی قوانین حقوقی خاص آن باشگاه تدوین شود. می توان از طریق تخصصی سازی قوانین تخصصی کنترل کیفیت خدمات ورزشی و تطبیق مسئولیت مدنی با جزئیات قوانین سایر حوزه های کسب و کار و ورزش به تخصصی شدن حقوق ورزشی متمرکز شد. این امر زمانی می تواند مفید باشد که اطلاعات منحصر به فرد جمع آوری و دسته بندی شوند.

۲. پیشنهاد می شود با استفاده از روش های ایجاد و تقویت ساز و کارهای نظارت های مدنی، صنفی و قضایی در حقوق ورزش، افزایش الزامات مربوط به رعایت حقوق ورزشی و مسئولیت مدنی در صدور مجوز و نظارت بر عملکرد باشگاه های ورزشی و صنف های باشگاه های ورزشی و تأکید بر شفافیت مالی در باشگاه داری ورزشی و ارتقای شفافیت قوانین برای مشتریان کنترل امور حقوقی مرتبط باشگاه داری را بهبود بخشید.

۳. در زمینه راهبرد روزآمدسازی قوانین مرتبط با ورزش و باشگاه داری می توان از سیاست هایی مانند استانداردسازی قوانین و فعالیت های حقوقی در ورزش، ارتقای جامعیت قوانین حقوق ورزشی و برطرف نمودن موجود در مواد حقوقی و مسئولیت مدنی باشگاه داری ورزشی، به روزآوری و بازنگیری قوانین موجود و همخوانی مقررات داخلی ورزش با قوانین و مقررات بین المللی استفاده نمود. این امر باعث ایجاد قوانین نوین و به روز و بدون حاشیه در زمینه مسئولیت مدنی باشگاه ها می شود.

۴. یکی دیگر از پیشنهادات مربوط به ارتقای سواد حقوقی افراد است. برای این امر می توان آموزش همگانی و سواد حقوقی و مسئولیت مدنی به مشتریان و مخاطبان رسانه های باشگاه های ورزشی را در دستور کار

¹Adler

باشگاه‌ها و سازمان‌های مرتبط قرار داد. خدمات مشاوره و آموزش حقوق ورزشی به مدیران، مربیان و پرسنل باشگاه‌های ورزشی را ارائه نمود.

۵. در مورد فرهنگ‌سازی پیشنهاد می‌شود از طریق ارتقای رسانه‌ای در موضوعات حقوق ورزشی و تأکید بر نوآوری در روش‌های آموزش همگانی حقوق ورزشی به تفهیم ارزش‌های قانون‌مداری و مسئولیت‌پذیری مدنی به مدیران و مربیان باشگاه‌ها پرداخت.

۶. در نهایت پیشنهاد می‌شود با استفاده از یکپارچه‌سازی فعالیت‌ها و امور حقوقی مرتبط با باشگاه‌داری و صنعت خدمات ورزشی بین مراجع حقوقی مرتبط با مسائل باشگاه‌داری و صنعت خدمات ورزشی ارتباط برقرار کرد و شبکه‌سازی چند سازمانی در مناسب‌سازی محیط حقوقی باشگاه‌داری ورزشی را انجام داد.

در نتیجه‌گیری پایانی می‌توان گفت بر اساس یافته‌ها عوامل مختلفی بر طراحی مدل نهاده‌سازی حقوق ورزشی مبتنی بر مسئولیت مدنی باشگاه‌های ورزشی مؤثر است و برای اینکه حقوق ورزشی مبتنی بر مسئولیت مدنی در باشگاه‌های نهاده‌سازی شود، تمرکز بر این شاخص‌ها ضروری است. بنابراین باید زمینه‌های حقوقی را شناخت و با مفروضات حقوقی آشنا بود. چالش‌های حقوقی می‌تواند آسیب‌های جدی به بدنه مسئولیت مدنی در ورزش ایجاد کند. به همین دلیل کاهش این آسیب‌ها می‌تواند خطر ایجاد مسائل را کاهش دهد و باعث شود سازو کارهای مناسب برای مسئولیت مدنی باشگاه‌ها ایجاد شود. البته این عوامل در کنار راهبردهای مناسبی مانند پشتوانه‌سازی حقوقی برای باشگاه‌ها و آموزش و فرهنگ‌سازی امکان‌پذیر است. لذا هر چقدر میزان کارآمدسازی نظام حقوقی باشگاه‌های ورزشی بالاتر باشد، به طبع پیامدهای مطلوبی برای باشگاه‌ها حاصل می‌شود. از مهم‌ترین پیامدها در این بخش، نهاده‌شدن حقوقی و مسئولیت مدنی در باشگاه‌هاست که عوامل مختلفی نظیر رعایت واقعی عدالت در برخورد با باشگاه‌های ورزشی متخلف، پاسخگوسازی باشگاه‌های ورزشی به شکایات مشتریان، توجه به معیارهای قانون‌مداری و مسئولیت‌پذیری در تدوین برنامه مدیریت و بازاریابی باشگاه، قرار گرفتن مسائل حقوقی در اولویت‌های تصمیم‌گیری و نظارت مدیریت باشگاه‌های ورزشی را شامل می‌شود و در بخش رفتاری نیز می‌تواند شامل مواردی مانند افزایش درک کارکنان از ارزش‌های قانون‌مداری و مسئولیت‌پذیری، احترام به حقوق ورزشی و عمل به آن توسط تمام پرسنل باشگاه ورزشی، ارتقای سواد حقوقی مدیران، مربیان و پرسنل باشگاه، مراجعه دو طرفه باشگاه و مشتریان به مسائل حقوقی در هنگام بروز چالش باشد.

منابع

- اردبیلی، محمدعلی. (۱۳۹۲). حقوق جزای عمومی. جلد دوم، چاپ سی‌ام، تهران: بنیاد حقوقی میزان
- املشی، محمدرضا. (۱۳۹۰). «و ضعیف حقوق مسئولیت مدنی ورزشی در ایران با تأکید بر رشته ورزشی فوتبال». پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه گیلان، صص ۵۵-۶۱.
- آقایی‌نیا، حسین. (۱۳۹۳). حقوق ورزشی. چاپ چهاردهم، تهران: نشر میزان
- پورانزلی، شاهین، مصطفی و کاشف، سید محمد. (۱۳۹۴). «الزام عملی مربیان ورزشی به مسئولیت‌های حقوقی از دیدگاه ورزشکاران». مدیریت ورزشی. ۸ (۴)، صص ۱

تبیین الگوی نهاده ساز حقوق ورزشی مبتنی بر مسئولیت مدنی باشگاه های ورزشی

- جلیلیان، فریبا و رومیانی، محبوبه. (۱۳۹۷). «مسئولان مدنی در جامعه ورزشی در حقوق موضوعه ایران». فصلنامه علمی-حقوقی قانون یار، ۲ (۷)، صص ۲۵۱-۲۶۳.
- حسینی، سید محمد و اسحاقی، الهام. (۱۳۹۴). «مسئولیت مدنی و کیفری ناشی از فعالیت های ورزشی». دانش حقوق مدنی، ۴ (۱)، صص ۶۷-۵۵.
- رستمیان، علی. (۱۳۹۱). «مسئولیت مدنی متصدیان اماکن ورزشی». پایان نامه کارشناسی ارشد حقوق خصوصی، دانشگاه تهران، پردیس بین المللی کیش.
- رستمیان، علی. (۱۳۹۱). «مسئولیت مدنی متصدیان اماکن ورزشی». پایان نامه کارشناسی ارشد، حقوق خصوصی، دانشگاه تهران، پردیس بین المللی کیش.
- رضایی نژاد، همایون و رضایی نژاد، امیرحسین. (۱۳۹۵). «پژوهش تطبیقی در باب مبنای مسئولیت مدنی ورزشکاران در مقابل یکدیگر». مطالعات حقوق خصوصی، ۴۶ (۴)، صص ۵۱۳-۵۳۲.
- شعبانی مقدم، کیوان؛ ذکایی، حسین و حسن زاده، محمدتقی. (۱۳۹۵). «شناسایی و اولوی بندی موانع و راهکارهای توسعه حقوق ورزشی در ایران». مطالعات راهبردی ورزش و جوانان، ۱۵ (۳۴)، صص ۱-۱۷.
- فهیمی، عزیزا.... (۱۳۹۰). «مسئولیت مدنی و انتظامی باشگاه ها و مؤسسات ورزشی در حقوق ایران و کشورهای اروپایی». پایان نامه کارشناسی ارشد، حقوق خصوصی. دانشکده آموزش های الکترونیکی، دانشگاه قم.
- فیض، زهرا. (۱۳۹۷). «رفتار ورزشی و مسئولیت اخلاقی: مدنی ورزشکاران از منظر فقهی و حقوقی». مطالعات مدیریت رفتار سازمانی در ورزش، ۵ (۲)، صص ۱۰۵-۱۱۶.
- کاتوزیان، ناصر. (۱۳۸۸). «وقایع حقوقی». تهران: نشر انتشار
- کاشف، میرمحمد و شیدایی، مهدی. (۱۳۸۹). «حقوق و اخلاق ورزشی». چاپ اول، تهران: بامداد کتاب
- کریمی خاتقاه، شایان. (۱۳۹۶). «مسئولیت کیفری اشخاص حقوقی و حقیقی در راستای فعالیت های ورزشی». پایان نامه کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم شناسی، دانشگاه شهید بهشتی، دانشکده حقوق.
- نادریان، مسعود و رهبری، سمیه. (۱۳۹۳). «امکان سنجی تأسیس رشته کارشناسی ارشد حقوق ورزشی در دانشگاه های ایران». مطالعات میان رشته ای در علوم انسانی، ۶ (۴)، صص ۱۹-۳۲.
- یوسفی صادق لو، احمد و نصیر، مژگان. (۱۳۹۷). «مبنای مسئولیت مدنی ورزشکاران در مقابل اشخاص موضوع حقوق ورزش». تحقیقات حقوق خصوصی و کیفری، ۳۸، صص ۱۱۷-۱۴۰.
- Baggott, L & Macfarlane, A. (2003). "Knowledge Transformation through ICT In Science Education". British Journal Of Educational Technology, 2: 183-199.
- Jawani, A. H, Zubaidi, M. A. (2016). "Civil Liability for Sports Accidents". Tikrit University Journal of Legal Sciences. 1(2), 281-391.
- Jonson, R., Hoye, R. (2011). "Sport law and regulation". Sport Management.
- Kidd, B. & Donnelly, P (2000). "HUMAN RIGHTS IN SPORTS". SSAGE journals, 35 (2), 131-148.
- Kleef, R.H.C.van. (2016). "Liability of football clubs for supporters' misconduct. A study into the interaction between disciplinary regulations of sports organisations and civil law". Doctoral Thesis of Leiden University.
- Wicker, P., Breuer, C. (2014). "Exploring the organizational capacity and organizational problems of disability sport clubs in Germany using matched pairs analysis". Sport Management Review, 17(1): 23-34.

شېرشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پر تال جامع علوم انسانی